

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

A ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

1. Ποιοι ήταν οι λόγοι που ανάγκασαν τον Κωνσταντίνο να μεταφέρει την πρωτεύουσα από τη Ρώμη στο Βυζάντιο;
2. Ενώ υπήρχαν πολλές θρησκείες μέσα στο πλαίσιο του Ρωμαϊκού κράτους, γιατί οι διωγμοί στράφηκαν κυρίως κατά των χριστιανών και με ποιο τρόπο σταμάτησαν;
3. Ποια ήταν τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι πολίτες του Ρωμαϊκού κράτους ως τις αρχές του βου αιώνα;
4. Πώς επηρέασαν οι Γερμανοί την εσωτερική πολιτική του Ρωμαϊκού-Βυζαντινού κράτους και με ποιο τρόπο αντιμετωπίστηκε το πρόβλημα που δημιούργησαν;
5. Συγκεντρώστε από τις πληροφορίες όλου του πρώτου κεφαλαίου τα στοιχεία εκείνα που φανερώνουν το σταδιακό εξελληνισμό του Βυζαντινού κράτους.
6. Παρουσιάστε τις διαφορετικές προσεγγίσεις της αρχαίας θρησκείας από εκπροσώπους του χριστιανισμού.
7. Ποιες είναι οι αλλαγές που έκανε ο Ιουστινιανός στη νομοθεσία και ποια η σημασία τους;
8. Πώς θα μπορούσαμε να αξιολογήσουμε την εξωτερική πολιτική του Ιουστινιανού και γιατί;
9. Ποια ήταν η καινοτομία που χρησιμοποίησαν οι αρχιτέκτονες του ναού της Αγίας Σοφίας;
10. Ποια στοιχεία αποδεικνύουν το θρησκευτικό χαρακτήρα της εκστρατείας του Ηρακλείου κατά των Περσών;
11. Γιατί ο θεματικός στρατός ήταν πιο αξιόμαχος από το μισθοφορικό;

B ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

1. Να δοθεί η ερμηνεία των παρακάτω όρων:
Διάταγμα των Μεδιολάνων, αντιγερμανικό κόμμα, Θεοδοσιανός Κώδικας, αρειανισμός, νεστοριανισμός, μονοφυσитισμός, Ιουστινιάνειος Κώδικας, Νεαρές, στρατιωτόπια.
2. Σε κάθε χρονολογία να συμπληρωθούν το γεγονός και οι πρωταγωνιστές του:
313, 325, 330, 425, 438, 562.
3. Να γράψετε δίπλα σε κάθε αριθμό της στήλης Α το γράμμα της στήλης Β που αντιστοιχεί σε αυτό. Δύο στοιχεία από τη στήλη Β περισσεύουν.

A

1. Διάταγμα των Μεδιολάνων
2. νεστοριανισμός
3. Στάση του Νίκα
4. επαναφορά της αρχαίας θρησκείας
5. Πανεπιστήμιο Κωνσταντινούπολης

B

- α. Θεοδόσιος Β΄
- β. Γ΄ Οικουμενική Σύνοδος Εφέσου
- γ. Λικίνιος
- δ. Ηράκλειος
- ε. Α΄ Οικουμενική Σύνοδος Νίκαιας
- στ. Θεοδώρα – Ιουστινιανός
- ζ. Ιουλιανός

4. Να γράψετε δίπλα σε κάθε αριθμό της στήλης Α το γράμμα της στήλης Β που αντιστοιχεί σε αυτό. Δύο στοιχεία από τη στήλη Β περισσεύουν.

A

1. μονοφυσитισμός
2. γερμανικό πρόβλημα
3. Θεοδοσιανός Κώδικας
4. εγκαίνια Αγίας Σοφίας
5. ανάκτηση Τιμίου Σταυρού

B

- α. Θεοδόσιος Α΄
- β. Γ΄ Οικουμενική Σύνοδος Εφέσου
- γ. Θεοδόσιος Β΄
- δ. Ηράκλειος
- ε. Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος Χαλκηδόνας
- στ. Ιουστινιανός
- ζ. Κωνσταντίνος

Γ**ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ – ΠΑΡΑΘΕΜΑΤΩΝ**

1. **Ποιος είναι ο χαρακτήρας της νέας πρωτεύουσας, όπως παρουσιάζεται μέσα από το ακόλουθο παράθεμα, και ποια είναι τα στοιχεία που τον συνθέτουν;**

«Η Νέα Ρώμη έμελλε να πάρει τη θέση της *Πρεσβυτέρας*, να τη διαδεχθεί και να την αντικαταστήσει ως νέα πρωτεύουσα. Ακόμη και για την πολεοδομία της νέας πρωτεύουσας χρησιμοποιήθηκε ως πρότυπο η παλαιά, ενώ οι παλαιές παραδόσεις της Ρώμης επεκτάθηκαν και στην Κωνσταντινούπολη και ο Μέγας Κωνσταντίνος έκανε ό,τι μπορούσε για να αυξήσει το μεγαλείο και τον πλούτο της νέας πρωτεύουσας. Διακόσμησε την πόλη με μεγαλόπρεπα κτίρια και μνημεία τέχνης, που μετέφερε εκεί από όλα τα μέρη της αυτοκρατορίας. Με ιδιαίτερο ζήλο επιδόθηκε στην ανοικοδόμηση ναών. Από την αρχή η Κωνσταντινούπολη πήρε χριστιανικό χρώμα και από την αρχή το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού της ήταν ελληνόφωνο».

George Ostrogorsky,

Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους, τόμ. Α,

μτφ. Ιωάννης Παναγόπουλος, εκδόσεις Στ. Βασιλόπουλου, σ. 105

2. **Ποιο ήταν το σχέδιο αντιμετώπισης των εξωτερικών κινδύνων από τον Ηράκλειο, όπως παρουσιάζεται μέσα από το παράθεμα, και πώς διαφαίνεται ο θρησκευτικός χαρακτήρας των προσπαθειών του;**

«Ο Ακάθιστος Ύμνος, αριστούργημα της βυζαντινής υμνογραφίας, που αποδίδεται στο Ρωμανό τον Μελωδό, θεωρείται η φωνή ενός λαού, που ξεσηκώθηκε για να ευχαριστήσει την προστάτιδά του, την Παρθένο, που σ' αυτή την περίπτωση αποκαλείται “υπέρμαχος στρατηγός”. Η βυζαντινή αντίδραση οργανώθηκε από τον αυτοκράτορα Ηράκλειο. Κινητοποιήσε ένα μεγάλο εθνικό στρατό, απώθησε τους βαρβάρους του βορρά, κήρυξε “σταυροφορία” εναντίον των Περσών, που κατείχαν τους Άγιους Τόπους, μπήκε στην κατεστραμμένη από τον εχθρό Ιερουσαλήμ, εισχώρησε στην Περσική Αυτοκρατορία και κατέστρεψε την Κτησιφώντα, την πρωτεύουσά της, και τέλος το 630 ξανάφερε ο ίδιος θριαμβευτικά τον Τίμιο Σταυρό στην Ιερουσαλήμ, πράγμα που σήμαινε ότι η νίκη του ήταν νίκη της Χριστιανοσύνης. Αυτό θα του δώσει και τον τίτλο του “Νέου Κωνσταντίνου”».

Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ,
Η πολιτική ιδεολογία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας,
μτφ. Τούλα Δρακοπούλου, εκδόσεις Ψυχογιός

3. Από ποιες τεχνολογίες επηρεάστηκε ο αρχιτέκτονας της Αγίας Σοφίας Ανθέμιος, σύμφωνα με το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις;

«Ο Ανθέμιος, Σύριος την καταγωγή, είναι φανερό ότι δεν μπορούσε να μη γνωρίζει την ύπαρξη ενός καθεδρικού ναού στην Μπάσκρα, που ήταν τέλειο δείγμα αυτού του τύπου των κτιρίων. Δε διέφερε από τα ανάκτορα με τον κυκλικό θόλο, που οι βασιλιάδες της δυναστείας των Σασσανιδών είχαν αρχίσει να κατασκευάζουν από τον 3ο αιώνα. Τέλος, είχαν κτίσει είκοσι χρόνια πριν, στην ίδια την Κωνσταντινούπολη, την εκκλησία των Αγίων Σεργίου και Βάκχου, για την οποία αυτός ο ίδιος ο Κάρολος Νηλ έγραφε: “Κόψτε στη μέση το σχέδιο της εκκλησίας των Αγίων Σεργίου και Βάκχου. Ανάμεσα στα δύο ημιθόλια που σχηματίζονται, τοποθετήστε έναν τρούλο πιο ψηλό που να στηρίζεται σ' αυτά... Θα έχετε την Αγία Σοφία”».

Ζεράρ Βαλιέο,
Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο,
μτφ. Κ. Παναγιώτου, εκδόσεις Ωκεανός, σ. 56

4. Ποιες ήταν οι συνέπειες της δημιουργίας του θεσμού των θεμάτων για τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία σύμφωνα με την ακόλουθη πηγή;

«Με το θεσμό των θεμάτων δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού εντόπιου στρατού, πράγμα που απάλλαξε την αυτοκρατορία από τη δαπανηρή στρατολόγηση αλλοδαπών μισθοφόρων, που δεν ήταν πάντοτε ούτε αφοσιωμένοι ούτε επαρκείς. Εκτός από τους στρατιώτες των ακριτικών περιοχών και από τα βυζαντινά επίλεκτα σώματα, που απαρτιζόνταν κυρίως από τα πολεμικά φύλα της Μ. Ασίας και του Καυκάσου, ένας σημαντικός ακόμη αριθμός βυζαντινών γεωργών έλαβε “στρατιωτικά κτήματα” με τη δέσμευση να προσφέρει στρατιωτική υπηρεσία. Αργότερα προστέθηκαν ως στρατιώτες στα θέματα της Μ. Ασίας πολλοί Σλάβοι απ' αυτούς που εγκατέστησε εκεί η βυζαντινή κυβέρνηση.

Με τον τρόπο αυτό αυξήθηκαν οι βυζαντινές στρατιωτικές δυνάμεις στα πλαίσια ενός νέου υγιέστερου στρατιωτικού και διοικητικού συστήματος, που ήταν απαλλαγμένο από τις αδυναμίες και τα προβλήματα ασφαλείας, αυτά που συνόδευαν το παλαιό σύστημα της στρατολογήσεως μισθοφόρων. Εξ άλλου η δημιουργία των στρατιωτικών κτημάτων ενίσχυσε τον θεσμό της μικρής αγροτικής ιδιοκτησίας».

George Ostrogorsky,

Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους, Τόμος Α,
μτφ. Ιωάννης Παναγόπουλος, εκδόσεις Στ. Βασιλόπουλου